

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru economi numai 4 cor. pe an.

Pentru România pe an 15 Lei.

Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă cu prețuri foarte moderate.

Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă.

CUVÎNTUL

DEPUTAȚILOR NAȚIONALI

CA TRIMIȘII POPOARELOR NEMAGHIARE ÎN DIETA DIN PESTA

CĂTRĂ

MAESTATEA SA ÎMPĂRATUL ȘI REGELE NOSTRU

Am spus la timpul său, că la Cuvîntul cu care Maestatea Sa Împăratul și Regele nostru a deschis și a salutat noua dietă întii întrunită după nouăle alegeri, — dieta răspunde cu un Cuvînt din partea ei, în care își arată supunerea față de Domnitor, dar' îi arată și dorințele și rugămintele ce le are, și pe cari ar dori ca Maestatea Sa să le facă să se împlinească față de țară. Dieta koșuthistă a făcut un plan de *Cuvînt-răspuns* (zis »Adresă») către Maestate, — dar' fiindcă în acel cuvînt ei mulțumesc Maestății numai pentru binele ce lor și neamului lor le-a făcut, și cer bine nou tot numai pentru sineși, — *deputații naționali ai Românilor, Slovacilor și Sîrbilor*, adică a popoarelor nemaghiare și asupra țării, — au înaintat dietei alt plan de *Cuvînt-răspuns* către Maestatea Sa, și ei cer ca dieta acest Cuvînt să-l înainteze la înaltul Tron, ca venind din inima marelui mulțimi a popoarelor nenorocite din țară.

Iată Cuvîntul care deputații noștri cer să fie înaintat Tronului. A fost depus pe masa dietei Marți în 3 Iulie n. și sună (tradus în limbă pe înțelesul poporului) astfel:

*Maestatea Voastră Imperială și regală apostolică,
Preaînduratul nostru Domn!*

Exprimăm Maestății-Voastre simțămintele noastre de supusă recunoștință, pentru noua dovadă de îngrijire părintească, prin care ni-s'a dat prilejul a începe din nou lucrarea noastră constituțională, ce urmărește îndrumarea vieții de stat, dezvoltarea drepturilor popoarelor și îmbunătățirea stării cetățenilor.

Zguduirile cari s'au ivit, drept sfârșituri ale frământărilor mai nouă, turburînd cursul regulat al vieții de stat, dovedesc neîndoios, că temelia dezvoltării sigure și pacifice a statului, trebuie căutată numai în conglăsuirea tuturor factorilor vieții de stat, conglăsuire ce să arată în înțelegerea adevăratelor trebuințe ale statului și în spriginirea dreaptă a trebuințelor tuturor singuraticelor neamuri și a tuturor păturilor sociale, cari alcătuiesc statul.

O urmare binefăcătoare a frământărilor trecute, e prăbușirea felului de guvernare, care a împedecat punerea în praxă a acestei ținte politice. În convocarea preagrățioasă a acestei diete vedem, prin urmare, nu numai restabilirea constituționalismului, ci nădăjduim să putem saluta în ea și zorile unui viitor mai senin și a unor vremi nouă și mai binefăcătoare, deși, durere, suntem nevoiți să spunem, că nici această dietă nu răspunde la voința adevărată a țării întregi. Și dieta aceasta, nu numai pentru aceea nu e adevărata arătare a voinței țării, pentru-că chiar legea electorală de acum și felul ei de ducere în deplinire, o face cu neputință, ci și pentru-că și la aceste alegeri s'au săvîrșit cele mai mari volnicii electorale! Mituirile (umblarea cu mită, cu cumpărare) și amestecul nelegiuit al slujbașilor, au înfrînit sfârșitul alegerilor într-o măsură ne mai pomenită până acum. Și în vreme-ce volniciile revoltătoare săvîrșite de slujbași publici, au rămas nepedepsite, alegătorii cari n'au spriginit guvernul, sunt expuși și astăzi celor mai aspre prigoniri politice!

Maestatea Voastră Imperială și Apostolică Regală! Ținta străduințelor noastre e, să înălțăm strălucirea Tronului, să întărim puterea statului, și să chezeșuim fericirea cetățenilor țării. Această țintă însă, nu să poate ajunge decît prin o sănătoasă întărire politică a statului. Și felul de cîrmuire politică prăbușit, a urmărit întărirea din lăuntru a Ungariei, dar' calea apucată pentru ajungerea acestei ținte, a fost cu desăvîrșire greșită, deoarece-ce a pornit din gîndul cu totul fals (mincinos) și fatal, că Ungaria nu poate să vieze, decît prin contopirea tuturor neamurilor ei în neamul maghiar, alcătuint astfel — ce privește limba și simțămîntul de neam, — o națiune unitară, compactă.

Această vedere politică și această străduință de ocîrmuire, în cursul unei stăpîniri de 36 ani, au schimonosit fața și rostul așezămîntelor constituționale ale țării, au stricat duhul lor adevărat constituțional și au despoiat o mare parte a cetățenilor de putința de-a-și vădi și ei însămnătatea în viața de stat.

Popoarele de naționalitate nemaghiară ale țării și poporul de rînd, cari susțin statul, au fost silite să se mulțumiască cu rolul trist, *de-a suferi* și de-ași cîștiga, prin răbdarea lor nesfîrșită, neperitoare vrednicii patriotice. Iar' țara însăși a ajuns a fi, în urma acestei stări politice, vatră a necurmărilor zguduirii. A face însă neatîrnătoare ființa Ungariei de reușita unor încercări de contopire a neamurilor, contopire care, — socotind față țării noastre cu neamuri felurite, — e cu totul cu neputință, nu însemnează decît a nu crede în puterea de viață a Ungariei, a zdruncina credința cetățenilor în viitorul ei și a clătina, totdeodată, una dintre cele mai puternice temelii ale ființei ei ca stat.

Noroc, că această părere e vădit greșită. Dovadă istoria de 1000 de ani a Ungariei. Ungaria cea cu neamuri multe (poliglotă), — întiiul ei Rege, Ștefan-cel-sfînt, i-a recunoscut deja acest caracter, — s'a împotrivit biruitoare în acești 1000 de ani, împotriva tuturor furtunelor din afară și din lăuntru, dovedind neîndoios puterea ei de viață neînfrîntă, care nu are trebuință pentru trînicia sa, de nici un fel chezeșii măestrite, potrivnice scopului, precum sunt încercările de contopire măestrită a neamurilor! Aceste încercări, după cum ne-o dovedește trecutul, în loc de a da întărirea dorită, n'au avut decît un singur rod: o dezbinare adîncă, care împarte popoarele coroanei Sfîntului Ștefan în două tabere!

Nu e însă iertat a împinge Ungaria spre astfel de primejdii, ci înainte de toate pe acest teren trebuie părăsit felul vechiu de ocîrmuire. Întărirea statului nostru trebuie s'o căutăm în buna înțelegere dintre popoarele Ungariei, și nu în dezbinarea lor, atrasă de-o politică de stat cu desăvîrșire fără rost. Și această bunăînțelegere nu-și poate avea temelia în unimea de limbă — deja în sine cu neputință — ci numai în acea unime a adevăratelor simțăminte patriotice, cari izvorăsc din simțămîntul trebuințelor deopotrivă tuturor, încheșat în cursul unei mii de ani, și cari trebuințe — ca și la maghiari — și la celelalte popoare, sunt una cu simțămintele lor de neam.

Nu urmărim nici știrbirea întregității de stat a Ungariei, precum nu ne muncește nici ideea unificării de neam: nimicirea ca neamuri a popoarelor de naționalitate nemaghiară. Căci credința noastră e, că numai pe o singură cale să poate ajunge întărirea politică a Ungariei: prin o politică de stat, care va putea îmbrățișa, deopotrivă, cerințele întregității ca teritoriu și stat a Ungariei, și trebuințele de viață națională a popoarelor ei!

Nu mai astfel de politică răspunzătoare adevăratelor nevoi, și dreptății, poate chezeșii viața și dezvoltarea sănătoasă a statului ungar, pentru-că conlucrarea și propășirea conglăsuitoare a unor neamuri cari să deosebesc în limbă, în însușiri, în tradițiuni și în trecut istoric, dar' alcătuiesc împreună un stat, e cu putință numai dacă aceste neamuri găsesc, în aceeași măsură, în așezemintele fundamentale ale statului, chezeșia dezvoltării lor singuratic. Numai o astfel de conducere politică poate să înlăture nerînduiala izbitoare, că statul e stăpînit de o lipsă de încredere nefirească și neîntemeiată față de o însemnată parte a cetățenilor săi proprii! Numai o astfel de conducere politică face cu putință adevărata stăpînire a legilor și viața constituționalismului neschimonosit. Și numai o astfel de ocîrmuire politică poate alcătui piatra fundamentală a vazei statului ungar.

Din aceste pricini, cu durere, am văzut în preainaltul Cuvînt de tron al Maestății-Voastre, că deslegarea chestiunii naționalităților, în înțelesul deopotrivă îndreptățiri a felului de guvernare din statele moderne, nu V'ați îndurat a o înșira între lucrările acestei diete, deși această chestiune, deja de mult, a tras luarea aminte preainaltă a Maestății-Voastre. Încă în anii 1861 și 1866, îndemnat de părinteasca îngrijire ce-o purtați treburilor tuturor popoarelor de sub sceptrul Maestății-Voastre, V'ați îndurat a adresa dietei ungare preagrățiosul îndemn, ca să împărtășască naționalitățile de drepturile lor și să înființeze acele așezeminte de stat, cari să facă cu putință și să asigure viața națională a feluritelor popoare din țară!

Avem însă nădejdea, că și până va sosi vremea ca măsurile de lege acum amintite, să se poată aduce, — întreg felul de guvernare, părăsind ținuta rece și neînduplecată de până acum, va înclina spre pace și va urma calea dreptății, după-cum cu bucurie vedem că să arată în legăturile cu Croația. Această cale a păcii va putea ajuta simțitor la deslegarea fericită a acestei chestiuni (trebi). Ținem însă a o spune, că această deslegare nu să va putea bucura de trînicie, decît atunci, cînd să va da statului o întocmire, care să răspundă ființei lui poliglote (de mai multe neamuri!) și care va trebui să răsară din voința liberă a popoarelor cari alcătuiesc statul, răspunzînd pe deplin trebuințelor și tradițiilor acestora!

Prin urmare din guvernul Maestății-Voastre a cărui întie chemare — după preainaltul Cuvînt de tron — e restabilirea ordinii legale, așteptăm, ca părăsind felul de nesocotire a legilor de sub guvernele de nainte, să îndeplinească, fără privire la neam, legile în ființă, și să nimicească toate măsurile luate (de ministri prin porunci deosebite), cari jignesc drepturile cetățenilor date lor prin lege. Așteptăm să facă propuneri pentru ștergerea acelor măsuri de legi, cari au produs — drept urmare a năzuințelor de unificare de neam, izvorîte din munca fără rost a ocîrmuirii trecute, — nemulțumiri în inimile cetățenilor nemaghiari ai țării și au sădit neîncredere față de stat.

Din partea noastră vom sprijini credincioși guvernul Majestății-Voastre în toate pornirile cari, în urma ocrotirii nobile a Majestății Voastre, vor urmări întregirea, prin noue coperiri, a vieții constituționale și dezvoltarea constituției în înțeles adevărat popular.

Aducem deci cuvintele noastre sincere de supunere Majestății-Voastre, ca urzitorul nobil al unei lucrări mari și epocale în constituția noastră. Nu este stat constituțional în care legea de alegeri ar fi așa de învechită, ca și legea noastră electorală, care, în parte poartă încă pecetea stărilor întunecate-lor vremi înapoiate. Schimbarea ei în chip modern, e una dintre dorințele noastre vechi și astăzi ea e deja o trebuință strigătoare. De aceea noi întotdeauna vom fi gata a aduce legile privitoare la schimbarea în chip nou, a felului nostru de alegere, și anume pe temeiul votului universal, nemijlocit, secret, egal și după comună, cinstind însă principiile democratismului adevărat și neschimonosit, lăpădînd toate restrîngerile contrare acestui principiu, cari ar jigni naționalitățile nemaghiare sau vre-o pătură socială a țării, prin o împărțire părtinitoare a cercurilor de alegere, și chezeșuind folosința liberă a dreptului de alegător, croind măsuri de pedepsire a volnicilor ce s'ar face. Viața noastră de stat numai în acest caz va fi așezată pe temeiuri tare și larg, și numai în acest caz va fi dieta noastră arătarea credincioasă și adevărată a voinței poporului.

Dar' așteptăm, totodată, dela guvern, că pe lîngă chezeșiile înșirate în preainaltul Cuvînt de Tron, să va îngriji să înceteze starea asta, în care drepturile politice fundamentale ale cetățenilor (dreptul de intrunire și asociere) nu sunt până astăzi regulate prin lege, ci sunt țărîmurate prin porunceli ministeriale după bunul plac.

Suntem hotărîți să sprijinim sincer guvernul în străduința lui de a deslega trebuințele economice, religioase și morale pomenite în preainaltul Cuvînt de Tron, — dacă planurile de lege ale guvernului vor răspunde dezvoltării libere și adevăratelor trebuințe ale statului! Și-l vom sprijini cu atît

mai mult, că e fapt netăgăduit, că țara noastră, economiceste, a ajuns într-o stare atât de încurcată, încât sarcinile publice (dările) trec peste puterea materială sleită a cetățenilor.

Așteptăm, prin urmare, dela guvernul Maest.-Voastre, să ne aducă înainte, — spre a fi dezbătute în grabă — planurile sale de lege privitoare la introducerea dării progresive și schimbarea dreaptă a dării de pământ, scutirea (de dări și îngreunări) a părții de avere strâns de lipsă pentru traiu, și dezlegarea dreaptă a cererilor muncitorilor. Să se înscrie în lege slujba militară de doi ani, făgăduită încă de guvernele de mai înainte ale Maest.-Voastre, pe care chiar și din lipse economice, o dorim cu tot dinadinsul. Vom da o deosebită luare aminte tuturor așezmintelor chemate să sprijinească economia de câmp și industria și să îmbunătățească starea muncitorilor. E o mare primejdie a trebuințelor țării de a ține și pe mai departe starea destrăbălată de astăzi, care nu dă puțințele de traiu cari să-i lege pe cetățeni de patria lor. Ei, dimpotrivă, sunt nevoiți să părăsească pământul părintesc, să pribegiască în țări străine, și nu din pricina unui spor prea mare al poporațiunii, ci din pricina sărăciei atrase de o economie de stat greșită.

Primim cu mulțumire bunăvoința părintească a Maestății-Voastre, prin care să pune în vedere înființarea autonomiei bisericii catolice și sistemizarea plăților preoțimii dela sate. Așteptăm dela guvernul Maestății-Voastre să înainteze planurile de legi prin cari să asigure autonomia, deosebită și neafirmătoare, atât a bisericii romano-catolice, cât și a celei greco-catolice, precum și planul de lege privitor la întregirea plății preoțimii dela sate. Mai așteptăm să se limpezească, potrivit privilegiilor ei date în legile fundamentale ale țării, chestiunea trăgănată a bisericii ortodoxe-sârbești, și să se vindece nedreptățile săvârșite de guvernele înaintașe împotriva bisericii acesteia și a celei ortodoxe-române.

✓ Cerem ducerea în deplinire a articolului de lege XX. din 1848, față de toate confesiunile țării, pe temeiul principiului deopotrivă îndreptățirii, deoarece — dacă din acest prilej, numai anumite confesiuni s'ar bucura de bunătățile acestei legi, — atunci o astfel de îndeplinire a legii, ar deveni pentru cetățeni izvor unei noi nemulțumiri și neîncrederi față de stat. !

Dieta cu adîncă recunoștință ia știre de îndemnarea Maestății Voastre, că să se spriginească (de stat) trebuințele culturale ale tuturor locuitorilor țării, și din parte-ne vom da mână de ajutor, ca fiii tuturor popoarelor țării, să se împărtășească de binefacerile culturii lor proprii, să se crească în această cultură și s'o poată cultiva fără piedeci, fiindcă numai un popor bogat și cult, poate fi pentru Tron și Patrie sprigin sigur și fiindcă la o adevărată cultură nu să poate ajunge decît prin o creștere morală în limba proprie.

Cu credință neștrămutată față de Tron și Patrie, nădăjduim că dorințele noastre drepte vor fi ascultate, și cerem binecuvîntarea lui Dumnezeu asupra domniei părintești a Maestății-Voastre.

Suntem al Maestății-Voastre Imperiale și Apostolice-Regale cei mai supuși servi.

Deputații țării coroanei Ungariei:

(Subscriși aci toți deputații naționaliști: români, slovaci și sîrbi).

*

După- ce guvernul a înaintat dietei planul său de Răspuns către Coroană, — Marti în 3 Iunie deputatul sîrb *Mihail Polyt*, vechiu politician sîrb, fost încă deputat prin anii 1860—70, a pus și el pe masa dietei planul de Răspuns al popoarelor nemaghiare din țară, alcătuit de deputații nemaghiari, ca trimișii acelor popoare, — dat și de noi mai sus.

S'a fost pornit desbaterea asupra Răspunsului ce să se dea Coroanei.

Aladar Ballagi, încrezut pe codrul de mameluci, cu scurte cuvinte recomandă răspunsul ticluit de guvern.

Mihail Polyt fruntașul sîrb, să ridică însă și ia cuvînt pentru a cere în numele deputaților sîrbi, români și slovaci, și a popoarelor lor, ca Răspunsul pregătit de ei, de deputații nemaghiari, să se înainteze, și nu cel al guvernului.

Deputatul *Polyt* arată că starea țării e de tot nemulțumitoare, că poporul tinjește (suferă greu), pentru-că Ungaria ca stat nu-si poate găsi punctul de razim în cumpănă.

Ungurii veniți aici din Azia, numai așa au putut trăi aci o mie de ani, că s'au potrivit împrejurărilor și au tractat (umblat) mai cu blîndul cu popoarele găsite, — azi dela această tractare ei s'at abat, — și, așa să știe, că și în viitor Ungaria numai așa va putea avea viață, de se va ști potrivit democrației (adecă după trebuința popoarelor!) In asta-i va fi puterea. La sfîrșitul vieții sale și *Kossuth* a văzut cită putere e în neamurile nemaghiare, și atunci el a făcut planul de a intra în o confederație (întovărășire și legătură între sine) cu toate popoarele din Balcani (cu Românii, Sîrbi, Bulgarii și Croații!) Dar' planul lui a căzut, căci sfătoșii politici maghiari ai zilei, mai curînd erau gata a merge în dieta Vienei, decît a să apropia de București

ori de Belgradul sîrbesc! Le mai aduce aminte ce le-a mai spus și în 1872, cînd le-a zis, că Ungaria ori va deveni o Helveție a Răsăritului Europei (adecă o țară în care fiecare popor să poată trăi fericit cu limba și toate ale sale, ca cele 3 popoare ale Helveției) ori apoi Ungaria maghiară — nu va fi!

Ce azi să face, că de pildă legea de naționalități, care e lege întărită de Maestatea Sa și e în *vigoare*, să nu fie dusă în îndeplinire, să nu s'au deosebi de drepturile ce stau scrie acolo, — asta în alt stat ce să ține luminat din Europa, nu s'ar putea întîmpla, decît în Turcia (și în Ungaria!). Contopirea (inghițirea) de alte neamuri, s'a putut prin veacurile întunecatului trecut. Azi nu să mai poate! Mai ales că națiunea maghiară doar' nici n'are în sine acea putere de a fi peste celelalte popoară, ci numai Coroana i-a împrumutat din puterea ei, cînd a spriginut-o, pe cea ungurească, față cu nemaghiarii! Acestea să le înțeleagă politicii maghiari bine și să dea altă îndrumare purtării lor față cu popoarele țării, dacă e să se ajungă la o înflorire și întărire a ei. Nu cere privilegiu (drepturi extra, deosebite) pentru popoarele nemaghiare, aibă poporul maghar rolul „conducător”, dar' el îmbrățișeze cu frăție și pe popoarele nemaghiare. Aceasta o pot face pe temeiul celor scrise în planul de Răspuns (adresă) către Tron, pe care ei, deputații nemaghiari, l'au pregătit și-l înaintează, cerînd să fie primit.

Din băncile naționaliste vii aprobări și aplause copăr vorbirea alesului fruntaș sîrb.

Ședința e ridicată pe 10 minute. După redeschidere, un notar cetește întreg planul de Cuvînt-răspuns al Memaghiarilor, dat de noi mai sus.

Din lupta de redeșteptare!

Lupta dela Șomcuta-mare.

Inceputul zmulgerii unui cerc din ghiarele unei familii nemește. — Greutățile începutului. — Volnicia micilor zbirii. — Românii 20 de bilete, Unguri 100! — Neomenia gendarmilor cu bietul popor.

Era ciasul al 11-lea, ca și în cercul Șomcutei-mari să se înceapă lupta națională. Mindrul cerc din Țara-Chioarului, avînd 54 comune, ajunsese un fel de moșie a familiei conților Teleki. Precum averea, așa și cercul, îl moșteneau fiul dela tată.

Candidatul nostru *Dr. Alex. de Vajda-Voevod*, pășind de data asta și dsa aci, și luînd lupta cu vechile și înțelenitele stări, — și-a început pe sate lucrarea de „cortezie”. Solgăbirăul din Șomcuta-mare l-a oprit să-și facă steaguri albastre, și astfel ramurile verzi și florile primăverii închipuiau pretutindenea stindardul candidatului român, care neținînd samă de oboseală și pedeci, în decurs de 12 zile a parcurs 48 comune ale cercului, însuflețînd poporul și trezînd credința în cei desnădăjduiți!

Poporul pretutindenea l-a întîmpinat cu dragoste, și neinstruit de nimeni, eșia într-o întîmpinare candidatului român cu ramuri verzi, cu cununi de flori și cu porți triumfale.

Solgăbirăul și automobilul.

Mult a ușurat lupta electorală împrăjirea, că dl *Petru Popovici* din Brașov, vrînd să ajute nu numai cu maastra sa vorbire, ci și cu curajul seu neînfriecat lupta noastră, a venit cu a u t o m o b i l u l u l seu în cercul Șomcutei-mari. Pe cînd candidatului maghiar, contele Paul Teleki, umbra cu 4 cai, pe atunci candidatul nostru și ai săi, zburau cu iuțala fulgerului, cu puterea benzinei de 24 puteri de cai.

Năcazul ungurimii era de nedescris. In furia lor l-au înduplecat pe fisol-găbirăul să oprească pe *Dr. Vajda* de-a mai umbla cu automobilul, și slujbașul familiei Teleki dădă poruncă strașnică prin care îl oprî pe *Doctorul Vajda* de a mai folosi automobilul pentru ziua de înainte de alegeri și pentru ziua alegerii.

Ținuta partidului și a solgăbiraelor.

Prezidentul alegerii, un maghiar de 13 probe, notar public în Careii-mari, cu toate protestele bărbaților noștri de încredere, puse drept local electoral „cetatea”, adecă sala edificiului în care odinioară își avea lăcașul oficiul comitelui suprem dl Chioar.

Alegătorilor lui Teleki li-să dete ca loc de întrunire pentru ziua alegerii curtea acestui edificiu, iar alegătorilor Drului Vajda piața de vite din apropiere! Fiecare partidă primi cite douăzeci de bilete libere pentru arangeri, numai cit în același timp prezidentul îi dădă solgăbirăului și cortezului-șef a lui Teleki, veninosului pleban catolic (iarăși un popă catolic!) din Șomcuta, peste o sută de bilete de liberă trecere, sub cuvînt, că „persoanele oficioase” altcum nu vor putea intra în edificiu.

Prinzînd veste cit de mare este însuflețirea Românilor pentru candidatul nostru, solgăbirăul *Eötvös*, om brutal, cu maniere grobiane, arfi declarat, precum să vorbea în Șomcuta, că să știe, că va curge singele alor 1000 de Valachi, totuși el stă bun, că contele Teleki va fi ales!

Minciuile și armele

veninoase ale lui Teleki.

Văzînd, că în tot cercul, Teleki nu are nici cele mai slabe simpatii, cortezii lui și-au luat refugiu la minciuni de nimic.

Cutrerînd satele voiau să le înșele, spunînd poporului, că *Dr. Vajda* numai de rău ce este, voește să-l scoată din cerc pe contele Teleki, altfel de ce, căci el este deja ales la Ighiu! Că toată însuflețirea Românilor va fi zadarnică, de-oarece contele i'a cumpărat cu o sută mii florini dela *Dr. Vajda*, care s'a obligat să se retragă în ziua alegerii! Că *Dr. Vajda*

nici nu e Român, ci Armean, necum să fie candidat oficial al partidului național român.

Poporul le asculta toate în liniște, numai un om în Șomcuta-mare s'a găsit care a declarat cortezului contelui, în fața acestuia, că: „Măria-sa grofu bine ar face să împrumute dela *Dr. Vajda* gura, în loc să ademenească prin oamenii lui cu minciuni, pe Români!”, iar' altul a spus cortezului profesc: „Înzadar umblați cu vorbe mincinoase, că noi știm că *Dr. Vajda* al nostru, mai multă știință are în degetul cel mic, decît grofu Teleki în cap”.

Spre a clătina încrederea poporului în candidatul național, în desperarea lor, Telekiștii au crezut că-și vor ajunge scopul dacă falsifică iscălitura *Comitetului partidului național român*, a căruia ființă de-altcum le place să o tăgăduiască și despre care susțin, că nu ar avea nici o trecere la popor! Cu 2—3 zile înainte de alegere, ei au făurit un fel de „Manifest” în care „luminau” poporul, că *Dr. Vajda* nu lucră în numele comitetului partidului național român din țară, că el a fost ales la Ighiu și respingînd pășirea lui în cercul Șomcutei-mari vestesc, că dînsul, nu mai este candidat român oficial! Sub aceste scrise de nimic ei iscălită „Comitetul român”.

Terorismul din preajma alegerii.

Cu două zile înainte de alegere Telekiștii au fost cuprinși de desnădejde, văzînd, că nu pot ademeni cu nici un fel de mijloc pe alegătorii!

Marti seara începură să cutreere satele cortezii lui Teleki și mergeau sub paza gendarmilor din casă în casă pe la alegători, îmbiindu-le „horincă” (rachiu) și bani din greu! Vai de omul, care respingea beutura Ovreului și banii lui Iuda. Cortezii grofului îl huleau, bătîndu-l la el acasă și gendarmii în multe locuri pe lingă că-i scuteau, le mai și ajutau. Noaptea de Marti spre Mercuri, de Mercuri până Joi, tot cercul a fost în chipul acesta mizerabil prelucrat.

Măcelul din Coruia.

În comuna Coruia, comună curat românească, în care sunt la 100 de alegători, cortezii grofului Teleki abia putură să cumpere cu bani și să îmbeate vre-o 10—20 de alegători. Pe aceștia i-au ridicat în cară și voiau să plece cu ei din sat.

Atunci nevestele lor și toți oamenii de bine, să adună în jurul carălor jurîndu-i pe cei rătăciți să aștepte până Joi în ziua alegerii, cînd să plece cu toții spre Șomcuta. Să nu le facă satul de batjocură mergînd pentru bani și beutură să voteze în contra Românilor.

Gendarmii însă împrăștiară poporul din jurul carălor și poporul, silit de lovituri de pat de pușcă, să retrase pe rāzorul din marginea drumului. Gendarmii să așezară pe rāzorul din față. Un gendarm însă, fără nici o pricină, începînd să-l bată pe Pop Costan al lui Nicolae, iar' cînd acesta îl rugă pe românește, ca să-l lase în pace, gendarmul furios, nepricepînd vorbele Românilor, îl împinse cu baioneta în șanțul de lingă drum și-l împușcă, astfel în cit glonțul pătrunzînd în piept în partea vîrfului inimei, a ieșit prin spate sub spată. Cealaltă gendarmi auzind de împușcătura, luară fiecare la ochiu pe cite un om și țîntind, uciseră pe *Conț Ioan* al lui Costan și rāniră greu pe *Pop Zaharie*, pe *Berciu Costan* și pe *Costin Ioan*. Intîia jertfă este plînsă azi de 3 copii mici între cari cel mai mărșor de 12 ani, și de soție, a doua jertfă e plînsă de 4 copii mici și de soție.

Puțină nădejde este ca lui *Pop Zaharie* să i-să poată scăpa viața.

Dr. Vajda însoțit de 4 tovarăși de luptă, îndată Vineri, după alegere, a alergat la Coruia mîngîind familiile celor morți și îngrijindu-să ca cei răniți greu să fie duși la spitalul din Baia-mare.

Ajutor!

Pentru ajutorarea familiilor celor ucși de gendarmi și a celor răniți, îndată ce s'a auzit vestea tristă la Șomcuta-mare. *Dr. Vajda* a contribuit cu 200 coroane, iar' următorii domni cu următoarele sume: *George Pop de Băsești* 100 cor., *Dr. T. Mihali* 50 cor., *Dr. I. Vajda-Voevod* 50 cor., *Petru Popovici* 50 cor., *Dr. Ciuta* 20 cor., *Dr. Victor Nilvan* 20 cor., *Doamna Văduva Maria de Racoți* 10 cor.

Publicul român este rugat să binevoiască a trimite și el ajutoare copiiilor celor doi morți, după cari au rămas și datorii. A să trimite d-lui *George Radocea*, comptabil la banca „Chioreana” în Șomcuta-mare (Nagy-Somkut).

(Va urma.)

Din pildele altora.

Însoțirile sîrbești.

Cea mai bună foaie economică pentru obștea mare, pe care o avem azi noi Românii din țările coroanei ungare, „*Tovărășia*” dela Hunedoara, scrie în numărul său mai nou următoarele, drept îndemn pentru poporul nostru de a porni și el pe probatul drum al întovărășirilor în cele economice, prin ce ar da înainte în bunăstare mult mai repede ca azi. Iată ce ne spune „*Tovărășia*” dlui *V. C. Osavad*:

In vreme ce noi abia am ajuns să agităm pentru alcătuirea de însoțiri pe sate, frații noștri Sîrbi, întocmai ca Sașii, Ungurii și Slovaci, au puternice centrale, cu ajutorul cărora înființează necontentit nouă însoțiri și conduc cu multă izbândă mulțimea însoțirilor ce le au deja, spre folosul și înaintarea poporului, temelia fiecărui neam.

Nu-i pizmuim, dar' ni-e greu și ni-e rușine, că și frații Sîrbi, care abia sunt 1 milion 50 mii suflete (cu Croația și Slavonia cu tot) să ne întrecă pe noi Românii 3 milioane, care am început formarea de societăți economice cu mult înaintea lor! In vreme-ce noi abia avem 20—30 însoțiri sătești (căci băncile noastre, afară de 5—6 nu au caracterul însoțirilor sătești) — frații noștri Sîrbi în o singură centrală au 235 însoțiri sătești și 110 grupări (consorții în sinul însoțirilor).

Am amintit că însoțirile sîrbești și-au ținut, cu ajutorul Centralei lor din Zagreb, al IX-lea congres în Eszék, la 29 și 30 Maiu, la care au luat parte peste 600 Sîrbi, în frunte cu 70 preoți.

Însoțirile sîrbești abia au început să se alcătuiască în anul 1896, în urma nizuințelor neobositului *Iașa Tomics*, acum redactor la foaia sîrbească „*Zastava*”. In anul 1896, Tomics a pornit, în Zagreb, unde să stabilise atunci, o neînsemnată foaie sub titlul „*Semlyaradicki Priately*”, prin care a agitat pentru alcătuirea de tovarășii sătești.

Indemmurile lui Iașa Tomics au fost ascultate de frații săi, și încă în același an s'a ținut în Kamenicză primul congres pentru însoțiri. Să alcătuește Centrala în Zagreb, în urma căreia an de an filiale peste filiale să alcătuiască în o mulțime de sate sîrbești. Azi cînd s'a ținut al nouălea congres, numărul însoțirilor, aparținătoare Centralei din Zagreb, este de 235!

După cum spune dl *Pera Krstici* prin o foaie din Budapesta, însoțirile agricole sîrbești la finea anului 1904 erau 206. In decursul anului 1905 s'au alcătuit 36 însoțiri nouă, s'au desființat 7 — prin urmare la 31 Decemvrie 1905 numărul însoțirilor a fost de 235.

Activitatea și roadele ajunse de însoțirile sîrbești, sunt peste așteptare bogate, mai ales cînd ni-să spune că întreg capitalul de quote (capital întovărășit) abia atinge suma de 69,482 coroane. In anul premergător erau numai 60,054 coroane. Fondurile de rezervă au crescut dela 33,629 coroane la 54,326 coroane. Prin urmare întregă activitatea celor 235 însoțiri s'a pornit și să face pe temeiul unui capital de vre-o 120 mii coroane!

Acest estras din datele despre activitatea însoțirilor sîrbești, ne

poate convinge pe deplin, că cu o muncă stăruitoare și noi România putem alcătui, cu mici capitale și cu modeste puteri, *tovărășii să-tești* care să ne fie pentru folosul și ridicarea mult truditului nostru popor!

Să înțelegem odată și noi glasul vremii! Să ne punem pe lucru și să muncim și pentru a poporului bine!

Știri politice

Revoluția în Rusia.

Deși nu e izbucnită pe toată întinderea și în toată groaza ei, — totuși Rusia pare mai curind în stare de revoluție, ca de pace. Poporațiunea în zeci de colțuri de țară e în ferbere, prinde arme și ucide la cei-ce pun pedeci libertății lui, mai ales ucide pe Jidani, cari demult sunt lipitori cumplete a poporului rusesc și acum încă sunt pe partea celor ce ar dori să-l țină și mai departe în sclavie și prostie.

Dar' mai îngrijitor ca ori-ce e pentru cercurile conducătoare rusești, că armata, acest scut al bunei rindueli în o țară, e înșiși mai tulburată ca ori-ce altă parte a țării! Regiment după regiment scutură jugul supunerii, pune mâna pe arme chiar și amenință și tună, cerind schimbarea felului de cîrmuire în țară și a conducerii în armată. Chiar și regimente de Curte, de cele mai credincioase Țarului, s'au răsculat!

Regimentul zis „Preobrasenski” din apropierea Curtii, s'a răzvrătit și el. Și asta așa a năcăjit pe Țar, că batalionul întâi, în care a izbucnit revolta, a fost trimis îndată, întreg, în alt oraș departat și neînsemnat al țării, iar Țarul (Impăratul) mergînd la celelalte două batalioane rămase să le cerceteze, a pășit foarte năcăjit înainte lor și a spus, că în veci nu va mai lua pe sine haina (uniforma) acestui regiment, care îi era atît de drag și a cărui haină o purta atît de des, cu fală.

În toată ziua sunt degradați ofițeri, comandanți de regiment și chiar generali!

În 3 Iulie au fost degradați și apoi aruncați în temniță 24 de ofițeri din trupele de gardă (de curte) pentru-că și-au arătat plăcerea față cu dieta (duma) rusească, cea care cu glas tunător cere schimbarea feței Rusiei! O mulțime de ofițeri de gardă au fugit, au dezertat?

Guvernul rusesc a capătat știri din Anglia, că de-acolo a plecat pe corăbii dinamită și arme în preț de două milioane de ruble.

Țarul a dat poruncă aspră, toți țărmlurii rusești dinspre Anglia să fie bine păziți de corăbiile rusești, doar' prind pe cele egleze ce aduc dinamita și armele.

NOUTĂȚI

Lupta în dietă este în aceste zile foarte interesantă pentru noi. De Marți de cînd deputatul M. Polyt a înaintat Cuvîntul-respond al naționalităților, în fiecare zi să țin din partea deputaților naționali vorbirii spriginind acest plan de Răspuns. După vorbirea de Marți alui Mih. Polyt, sîrb, — Mercuri a vorbit, pentru adresă, deputat român *Vasile Goldiș*, Joi un Slovac, și azi Vineri și mâine, alții, Români, Slovaci și Sîrbi. E o luptă frumoasă, despre care vom aduce amănunte cetitorilor nostri.

Di *Vasile Goldiș* chiar dintru început a ajuns în atac cu președintele dielei. A zis că știe din capul locului, că cuvintele lui sincere nu vor fi ju-

decate după dreptatea din ele, ci după patima partidelor (maghiare).

Președintele îndată l'a îndrumat la ordine, că de ce se atinge de sfintele partide maghiare.

Chiar și foaia maghiară *Az Ujság* judecă pe președinte pentru nedreptatea lui asta, zicînd:

„Minutat!... E caracteristică această izbucnire a președintelui. Acesta (președintele) nici nu mai e buhă ce prinde o vrăbie, ci e lup care mîncă mielul pentru-că îi tulbură apa de din jos!...”

Tot Mercuri dl deputat *Coriolan Bredicean* a făcut o temeinică interpelație ministrilor, că de ce a trimis miliție asupra pacinicelor comune române din comitatul Caras-Severinului, ținînd miliția acolo pe cheltuiala comunelor, și ce i-a îndreptățit a face acest lucru? Arată ticăloșia unor slujbași, cari au pedepsit pe țărani pentru-că au trecut pe lîngă solgăbirăul cutare fără să-și iee palaria! Pe altul că n'a ferit cu carul încercat din calea căruțului gol al solgăbirăului! Cere samă dela ministri. Interpelarea s'a dat ministrilor de honvezi și de interne spre a face cercetare și a veni cu răspuns.

Azi și mâine alt rînd de vorbitori. Să poartă brav România nostri. Au fost vrednici să ne luptăm pentru ei!

„*Puiana*” e numirea noului institut de credit român ce e pe calea înființării la *Pui* (comit. Hunedoarei), din vrednicile stăruințe ale dlui avocat *Dr. Toma Ienciu*. Măne, Dum. în 8 Iulie, e adunarea de constituire. O salutăm cu bucurie și-i dorim reușită deplină!

Două adunări.

Desp. Asociațiunii Oraștie.

Despărțămîntul Oraștie al „Asociațiunii” e convocat la adunarea generală cercuală pe ziua de 2 August n. (în ziua de Sft. Ilie-proroc), ora 2 d. a la *Oraștie*, în biserica gr-or.

Programul obicnuit: Dare de seamă asupra lucrărilor Despărțămîntului în anul trecut și raport despre starea lui materială.

Să vor ținea una-două prelegeri populare de folos: Unul din prelegători, dl C. Baicu, va stăruia asupra ideii de a să face aici începutul unei întovărășiri în scopul valorizării poamelor, ilustrînd cu poamele în alte părți mai înaintate ale țării.

Reuniunea Economică.

„Reuniunea Economică” (română) dela Oraștie, să convoacă prin aceasta la adunare generală, la Oraștie, pe ziua de 2 Aug. n., oarele 3¹/₂ d. a., în biserica gr-or. de aici.

Să va prezinta raport asupra lucrărilor Reuniunii în ultimii ani și să va alege comitetul ei pe un nou period statutar de 3 ani.

Atît membrii Asociațiunii, cît și cei ai Reuniunii Economice, și tot poporul nostru iubitor de înaintarea acestor două așezăminte folositoare, — sunt învțați cu toată căldura a lua parte la aceste adunări culturale economice.

Cununie. Dl notar Procopiu Herlea din Cugir sârbează în 22 Iulie n. o rară sărbătoare familiară: în aceeași zi celebrează cununia celor două fiice a dsale: dsoara *Malvina* cu dl *Liviu Blaga*, profesor la gimnaziul român din Brașov, și dsoara *Lucreția* cu dl *Simion Damian*, funcționar la „Ardeleana” în Oraștie. — Trimitem sincere felicitări tinerelor părechi.

Concertul amînat. Reuniunea română de cîntări din loc ne avizează, că din cauze neatmătoare de ea, concertul anunțat pe Duminecă 8 a l. c. nu s'a va ținea și să amîne pe timp nedeterminat. Spre orientare!

Advocați noi. Dl *Dr. Ioan Olteanu* vestește publicul din ținutul Ludoșului-de-Murăș, că și-a deschis cancelaria avocațială în Ludoșul-de-Murăș (Maros-Ludas).

— Dl *Dr. Octavian Pavelea* aduce la cunoștință, că și-a deschis cancelaria avocațială în *Beclean* (Bethlen, ctt. Solnoc-Dobica).

— Dl *Dr. Romul Boilă* avizează că și-a deschis cancelaria avocațială în *Diciosîntmărtin* (strada principală nr. 57, casa Boila).

Clasa III-a la tren accelerat. Ministrul de comerț F. Kossuth a dat ordin ca să se facă încercare cu vagoane de clasa a III-a la trenul accelerat. S'au și introdus deocamdată pe linia Budapesta—Viena. Dacă să plătește, le pune și pe alte linii.

„**Era nouă**.” Așa zic koșuthiștii, că am intrat în vremuri nouă, vreau să zică vremuri mai înaintate, mai bune, mai plăcute și lui Dzeu și oamenilor. O fi. Dar' că în ce vremuri am intrat, ne-am săturat a vedea chiar și până acum.

Mai nou încep a izbucni chiar credincioșii celor dela oala cu carne a nouălor vremuri, văzînd ce ticăloșie încă și mai mare a venit pe capul țării, ca mai înainte.

Așa *Lengyel Zoltán*, un deputat fruntaș între lărmuitoarii koșuthiști, director al foii „*Független Magyarorszag*” („*Ungaria neatmătoare*”), s'a retras zilele astea din fruntea acelei foi, scriînd în altă foaie, că n'a mai putut sta în legătură cu ea, afind cît de obraznic e cumpărat stăpînul foii de cătră oamenii guvernului nou, prin cancelaria de presă, că s'a dat 50.000 cor., de bună-samă pentru ca să-și țină în friu redactorii și să nu-i lase să scrie așa de slobod tot ce văd rău în făptuirile noului guvern, precum poate că ei ar scrie!

„Cînd guvernul — zice *Lengyel* — fără știrea și întrebarea mea, a dat și plătit lui *Ronai* (stăpînul foii) subvenție horibilă, prin asta mi-a făcut starea mea (la foaie) peste puțință. Căci eu mameluc n'o să fiu nici-cînd. Iar' a critica, după primirea banilor, nu mai puteam!”

Iacă oglinda de moravuri a guvernului lui *Kossuth & Comp.*, cel care hulia așa rău pe *Kristoffy* și *Fejervary* cari și ei cercau să-și facă cîte o foaie bună lor... Ce-a fost imoral, hoție chiar, la *Fejervary*, la ei e cinste și omenie!..

Iar' cutremur de pământ. Din Londra se vestește, că în 27 Iunie n. în Wales s'a simțit un cutremur de pământ neobcînmuit de puternic, care a ținut vre-o 3 secunde numai, și totuși la o mulțime de case s'au ivit crepături și s'au dărîmat hoarnele. Să spăriase lumea tare.

Grozavă nenorocire cu trenul. Intre Londra și Southampton, lîngă orașelul *Salisbury* un tren accelerat (repede), a sărit din șine. El mergea mult prea repede la un loc unde erau două încrîmîturi ale drumului ferat și așa a sărit din șine zdrobindu-să tot și omorînd mulțime de călători și rînind greu pe și mai mulți.

Groznic de dureros a fost cazul unei tinere părechi ce călătorea pe acest tren. Erau miri de acum luați. Erau numai ris și voie bună în tot drumul și toți îi îndrăgiseră, că erau fericirea viei. La prăbușirea trenului tinerul bărbat a fost zdrobit tot și omorît pe loc, în vreme ce mireasa a scăpat, ca prin minune neatinsă. Dar' ea la vederea zdrobitului său iubit așa s'a zguduit, că a nebunit numai decît! Toți plîngeau privindu-o și privindu-l pe el.

La fel de zguduitoare a fost întimplarea unei mame cu a copilei sale de 12 ani, o fetiță frumușică. A căzut săraca copilă între două birne, cari o stringeau de moarte. Mamă-sa să sfărîma toată, își zmulgea părul de jale și nu putea să-i ajute, iar' copilă își mîngăia pe mamă spunîndu-i să fie pe pace, că n'o stringe prea tare și n'o doare... Pe cînd a venit ajutorul de-a desfăcut birnele, blindul suflet zburase din fragedul trup al nevinovatei.

Și alte minuni ale durerii s'au petrecut acolo.

Despărțămîntul Dobra al „Asociațiunii” este conchemat la adunarea generală cercuală pe ziua de 12 Iulie n., la 2 ore p. m., în *Lăpușnic*, cu obicnuita ordine de zi, dînd samă despre lucrarea despărțămîntului în a. trecut și cu o disertație și prelegere populară folositoare. La această adunare sunt invitați a lua parte membrii despărțămîntului Dobra și toți cari să interesează de înaintarea poporului român. Dir. desp. *Iosif Morariu* și secretarul *Lazar Vraciu*.

— **Despărțămîntul Turda** al Asociațiunii își ține adunarea gen. centrală în 15 Iulie în *Agirbiciu*, — raportînd și despre predarea bibliotecilor populare în comunele *Indol* și *Tritul* de sus. Dir. G. Vladuțiu, secr. *Dr. Valer Moldovan*.

Fișpanul nou al com. Hunedoarei va fi instalat în 14 Iulie n. pe cînd e conchemată la Deva congregație extraordinară de instalare.

Căsătorii. Dsoara *Eugenia Iovescu*, profesoară și dl *Victor E. Tordășianu* a-sesor consist. în Sibiu. căsătorii. Dorim toată fericirea!

De necrezut! „*Tovărășia*”, bine-îngrijita foaie dela Hunedoara, redactată de dl V. C. Osvadă cu un zel vrednic de toată lauda, — are în numărul său dela 1 Iulie și următoarea notiță la rubrica sa de critică variată zisă „*Roata vremii*”:

„S'a întimplat că un oare-cine — zicea că e din România și că-l chiamă *Corfescu* — a dat un „grand concert internațional”, împreună cu gingașa lui damă. Cînd s'a auzit, că Românii de bine perhoresc au internaționalismul concertului (cu „*Kakuk madár*”, *Elterett hégédün* etc.) s'au găsit fruntași români, și fețe bisericesti, care s'au grăbit să desmintă perhorescarea și să ia parte la concertul, ce-l făcea internațional, un „frate” din România, acum în timpul serbărilor naționale!..

S'a întimplat însă, că a doua zi a fost încheierea festivă a anului școlar cu elevii români ai școlii române confesionale. Fiind-că, nu trebuia să-i vadă nime, nici o față bisericască dintre cei dela concert, n'a binevoit să ia parte la festivitate. Măcar, că și aici au cîntat băeții frumos și însuflețitor. Adevărat că au cîntat numai românește. Și nu i-a învinuit nime pentru asta. Dumnezeule! Ce moravuri! Căta lipsă de împlinirea datorințelor. ce-ți impune „întimplarea”, că te-ai născut fiu al unui neam!”

E vădit că e vorbă de concertele „internaționale” ale d-lui *Corfescu*, cercetate bucurosi și de Unguri, pentru-că dl *Corfescu* le cîntă și ungu-rește, exprimînd așa cum poate, mai pisat ca măcinat, — și unui soi de Românii te place această amestecătură, că ea arată semne de apucare spre „bunăînțelegere”, spre pupăciune între popoarele noastre, — și de aceea să arată bucurosi la aceste concerte „internaționale”. Dar' fie, hai să trecem peste asta.

Nu înțelegem însă tristul fapt pe care „*Tovărășia*” cu vădită durere îl scoate la iveală, că „fețe bisericesti” care la concertul mixtum-compositum s'au știut arăta, ca mîne-zi n'au mers să iee parte la încheierea festivă a anului școlar a școlii române din loc, din Hunedoara!?

Dl protopop gr-or. *Avram P. Păcurariu* din Hunedoara, ca șeful celei școlae, are cuvîntul! Și așteptăm să și-l spună. Pe păr. protopop gr-cat. să-l scuzăm că n'a fost, că poate are prea puțini fii sufletesti la această școală, — dar' protopopul gr-or. să explice publicului de ce a desconsiderat modesta școală română înființată și susținută cu atita greu de alte inimi bune, ba chiar mari, din Hunedoara?!

Dela „Detunata”.

Direcțiunea institutului de credit și economii „*Detunata*” din Bucium, în ședința sa ținută la 16 Maiu a. c. reducînd în mod însemnat interesele de împrumuturi, a decis și reducerea intereselor la depuneri dela **6%** la **5¹/₂%**. Cei interesați sunt rugați a lua notă despre această schimbare.

Direcțiunea.

O mare biserică în flacări și împrejurimea ei pustie! Biserica Sf. Mihail din Hamburg, din negrija unui lucrător, a luat foc în 3 Iulie și focul, pe aceste călduri, a cuprins'o repede întregă. Biserica e foarte mare și e cea mai veche biserică protestantă din Germania! Turnul ei s'a prăbușit cu zgomot grozav, înainte de amiaz, iar' după amiaz și coperșul întreg a căzut, cu larmă uriașă, înlauntrul bisericii, în naie, ridicînd iad de fum și schînteii prin văzduh la cer! În lucrarea de stingere patru oameni și-au pierdut viața. Fiind și

vînt, focul s'a întins ca o mare și în jurul bisericii, prefăcînd în cenușe încă 20 de case mari ale marelui oraș.

Cum fură administrația drepturile cetățenilor! În Budapesta s'au dat peste 3000 de apelații la Curie din partea alor atîta alegători, cari la conscrierea de ast-an a listei alegătorilor, au fost lăsați afară de slujbașii încredințați cu înghetarea listelor. Toți cetățeni cari au dreptul de alegător, — cei mai mulți l'au avut și în trecut, și acum au fost lăsați afară. Ce-or fi făcînd slujbașii nostri Maghiari incolo prin țară, printre popoarele mai fără știință, — Dacă în Pesta, între oameni cu învățătură, — sunt așa îndrăzneți?

Oaspeți dragi. Cetem în „*Tel. R.*” că în 26 Iun. n., după amiaz au sosit în Sibiu 23 elevi ai clasei a V-a dela școala normală (pedagogia) „*Carol I.*” din Cămpu-lung, sub conducerea profesorilor *Ion Popescu-Voitești*, (științele fizicochimice, col. al „*Enciclopediei rom.*”), *Ion Grecu* (geografie) și *Theodor Vasilescu*, (măstru de gimnastică). Înca în aceeași zi au cercetat Casa națională și Școala „*Asociației*”, pe urmă au cercetat și Catedrala, școala de gospodărie (menaj), muzeul botanic, *Brukenthal* etc., și comunele *Săliște* și *Rășinari*.

ÎNVĂȚĂCEL

pentru
prăvălia de modă
a subscrișului, să primește
imediat.

Schuster Sándor
comerciant în Deva.

1-1

Rachia, drăguța. În o crișmă în Gyulafalva (în Săcuime) mai mulți lucrători dela firezul de acolo, beau în crișmă la rachie (cam ca Românii nostri). Unul din ei, *Ilie Korodi*, era furios rău, zbiera, trîntea, cumu-i beutul mai nărod. Ortacii lui văzîndu-l așa, s'au gîndit că-i fac bine și l'au dus și l'au pus pe un pat, să șadă frumos și să adoarmă.

Ce i-a pleznit prin minte beutul în nărozia lui ce nu, el s'a văzut batjocorit de ortacii săi, că l'au dus și l'au culcat! S'a sculat dară, a luat o brișcă țapănă ce avea la șerpar, și ținîndu-o ascunsă s'a dus înapoi la ortaci, cari l'au lăsat să vie fără nici o bănuială, și a împlîntat brișca în pieptul unuia, rînindu-l așa de nenorocit că acela a și murit!

Acum unul e în pămînt, celalalt în temniță.

O calfă de prăvălie pentru bransa de confecțiune de modă pentru domni, care să vorbească limbile maghiară, română și germană, — află aplicare îndată în prăvălia subscrișului. Tot aci:

— **3 eroitori**, pentru lucru fin, găsesc aplicare. Condiție durabilă! Cei căsătorii, ca mai statornici, sunt preferiți.

Simion Corvin iun.,
comerciant și eroitorie în Oraștie (Szászváros).

1-3.

Omul — animal. Un servitor de bancă dela o bancă de Pesta, *Máry János*, dat afară din slujbă pentru ușurătatea sa, — s'a dus la un avocat să-i pîrască banca că prea l'a dat ușor afară și nu i-a plătit despăgubirea ce el a cerut. Avocatul a pîrit și a pierdut. Acum servitorul cerea să-i plătească dară avocatul paguba, că de ce l'a mai băgat și în cheltueli. Fiind-că n'a voit, *Máry János* a venit în 3 Iulie în cancelarie și cerîndu-și hîrtiile afară, a ocărît rău pe avocat. Scriitorul acestuia i-a zis avocatului să se ducă de aci, că isprăvește el cu lărmuitoarul client. Avocatul s'a retras în o odaie vecină. Abia s'a retras și a auzit două pușcături de revolver și pe cînd a reîntrat, scriitorul zăcea în sînge pe prag unde îl împuşcase furiosul servitor, care poate avea gînd să facă acest lucru cu avocatul însuși. E prins și închis.

Pentru proprietarii de vii. *Corneliu Demeter*, apotecar în Oraștie, (apoteca *N. Vlad.*) are de vînzare „*Peronospin*” mijloc aplicat cu cel mai mare folos în contra peronosporiei, la *stropirea viilor*.

Acesta e probat ca cel mai bun, și prin folosință s'a dovedit

a fi mai cu folos ca piatra vinată sau ca alte asemenea mijloace, și e totodată cel mai lesne. E preparatul propriu. Prețul unui pachet 40 fil. Fiecare pachet e provăzut cu numele Cornel Demeter, și cu instrucție de întreținere.

Stropirea cu „Peronospin“ e mai bine dacă să face în zi senină; pe timp noros ori ploios, nu, nici în contra vântului.

Dar' afară de vii, „Peronospin“-ul să poate folosi cu efect admirabil contra boalei de *grum-pene*, cum și la *stirpirea omidelor* și *insectelor stricicioase* la pomi: contra păduchilor de trandafiri (la trandafiri să pune fără var), și la desinfecarea cotețelor de galițe. 1—5

Doi bieți bătrâni, familia Dijon, bărbatul de 78 ani, soția de 74, trăiau în Paris în cea mai mare lipsă. Neputințele bătrânețelor îi năpădiseră așa de tare, că nu mai erau buni de nimic, dar' nici ceva bani albi pentru zile negre nu-și putuseră agonosi, și nici de avut nu aveau pe nimenea, care să le spriginească bătrânețele. Aveau o fărâmară de ajutor dela o societate de ajutorare, dar' tocmai îl perduseră și pe acela, și ei priveau acum cu cea mai mare spaimă în fața zilelor ce vor mai veni. Așa de bucuros s'ar fi ascuns dinaintea lor în sinul pământului primitor și alinător a toate durerile și lipsele, dar' și moartea li-să arăta dușmană, că nu să iveau de nicăieri. Au cerut să fie primiți și ei în azilul neputințioșilor săraci, dar' acolo fiind toate locurile pline, n'au putut încăpea. Și-au pus de gînd să-și cheme ei înșiși moartea la ei, că de alt bine nu le mai e lumea asta. Au făcut foc în sobă și au astupat hornul și s'au culcat amîndoi. Dimineața au fost aflați morți. Le-a fost moartea ușoară, căci fumul ieșit în casă ucide lin, pe nesimțite, te ametește și te nimește, fără să știi. — Toată împrejurimea a rămas adînc mișcată de faptele bieților bătrîni.

Abonamentul nostru.

Prețul regulat de abonament al foii „Libertatea“, e 6 cor.

Cetitorilor economi din popor, o dăm cu preț redus la 4 cor.

Acolo unde mai mulți vecini să întovărășesc, cel puțin 5 la un loc, și cer să le vină foaia la toți 5 sub o legătură — adică 5 foi, ori mai multe, sub aceeași fașie și adresă, — fiindcă crutăm și noi la postă și la lucrul administrației, — o dăm cu preț redus de numai 1 fl. 20 cr. (2 cor. 40 fil.) fiecare una foaie.

(Domnii inteligenți cu prindere mai bună, sunt rugați a nu să folosească scările imbiolate economilor, ci a plăti prețul întreg de 6 cor., căci numai așa putem face cetitorilor din popor astfel de mari ușurări de preț.)

„Foaia Interesantă“ să dă deosebit cu 1 cor. pe an peste prețul „Libertății“, din toate formele de sus. Să trimite cu „Libertatea“ sub aceeași legătură, dar' numai celor-ce trimit prețul ei deosebit peste prețul de mai sus al „Libertății“.

Cei-ce nu vreau să aibă și „Foaia Interesantă“, pot abona „Libertatea“ și numai singură.

Cu fiecare „Libertate“ pot merge încă 3—4 „Foi Interesante“, pe care cel-ce ține „Libertatea“, le procură pentru oarecari vecini ai săi, — trimițînd înainte pentru fiecare cite 1 cor. pe un an, ori cite 50 fil. pe jumătate de an.

„Foaia Interesantă“ singură, fără „Libertatea“, să poate trimite numai acolo, unde să cer cel puțin 4 numerii deodată, sub o adresă. Acolo merge și fără „Libertatea“. Cite 1 „Foaie In-

CONVOCARE

Avem onoare a Vă convoca la **adunarea generală constituantă** a institutului de credit și economii

„PUIANA“

ce să va ținea la **8 Iulie st. n. 1906, la 9 ore a. m.**, în Pui, în casele dlui avocat Dr. TOMA IENCIU.

Obiectele de pertractat sunt următoarele:

1. Constatarea, că asigurat-s'a prin subscriere și plătire, capitalul social;
2. decidera asupra înființării sau neînființării societății;
3. compunerea statutelor societății;
4. luarea la cunoștință a denumirii Direcțiunii din partea membrilor fondatori; sau la cazul, că membrii fondatori nu s'ar folosi de acest drept, — alegerea Direcțiunii;
5. alegerea membrilor comitetului de supraveghiere;
6. decidera asupra absoluturului membrilor fondatori.

Subscrișii membrii fondatori roagă pe toți acei semnători de acțiuni, cari din eroare n'ar fi primit convocătorul special — să se considere prin aceasta de invitați.

Pui, la 12 Iunie 1906.

1—2

Cu deosebită stimă

Membrii fondatori.

teresantă“ singură, pe adresă deosebită, nu să trimite însă nimănui. Ci cel-ce vrea să aibă și el „Foaia Interesantă“, să ceară să-i vină cu „Libertatea“ pe care o ține cutare om din satul lui, și el va merge să și-o ia dela acela în fiecare Simbătă. Așa apoi să poate.

„Foaia Interesantă“.

Fiind la mijlocul anului, atragem luarea aminte a cetitorilor noștri buni asupra acestei înfrădețări interesante foi, și-i rugăm să stăruie, în jurul lor, ca fiecare fiicău june și fată jună, și nevastă și bărbat ce știe ceti, — dacă chiar n'ar mai ceti altă foaie nici una, — fără de „Foaia Interesantă“ să nu se lase!

Căci scopul acestei foi e măreț: prin ea noi voim să stîrnim cît mai tare gustul de cetit în popor, ca nimenea din cei-ce au știut ceti vre-odată, să nu mai poată uita cetitul, ci ținînd cel puțin aceasta foaie foarte ieftină și bună, — să îndrăgească prin ea cartea, îmbogățindu-și totodată mult cunoștințele despre oameni și despre lucrurile din lume.

Cei-ce sunt adevărați binevoitori culturei în poporul nostru, vor lucra așa cum le zicem noi: *Vor aduna tot tineretul cetitor din comună și l'or îndemna a să abona la „Foaia Interesantă“!*

Prețul ei e numai 1 coroană pe an. Cine dar vrea s'o aibă de acum până la capătul anului, să trimită 25 cr. (50 fileri) spunînd cu a cui numerii de „Libertate“ să-i vină și foia lui. (Vezi mai sus felul cum să poate abona, la „Abonamentul nostru“).

Până acum, în jumătate de an: „Foaia Interesantă“ a adus cetitorilor săi

117 chipuri

și zeci și zeci de poezii, nuvele alese, schițe, glume, proverbe, toate morale, și năzuind a face tot mai bune sufletele cetitorilor săi!

Printre chipurile publicate sunt: Iancu, Horia, Cloșca, Tudor Vladimirescu, Regele Carol și Regina, chipurile deputaților noștri (pân'acum 6, ceialalți urmează de aci încolo), apoi țărani cari s'au purtat brav la alegeri, și altele și altele!

Cei-ce doresc să o aibă dela Anul-nou, trimită 1 coroană întregă, și li-să trimit toți numerii, că avem.

O calfă și doi învățacei de prăvălie.

să primesc numai decît în prăvălia mixtă a subscrisului.

Condiție bună și durabilă. Învățăceii să aibă vreo 2 clase gimnaziale ori reale.

Cei-ce pe lingă limba română, cunosc și limbile magăiară și germană, ori macar una din ele, — sunt preferiți.

Ioan Rob
comerciant
ORĂȘTIE (Szászváros).

1—3

Casă de vînzare în Sebeșul-săsesc.

Subscrisul pun în vînzare din mână liberă, casa mea aflătoare în strada „Marenburger G.“ Nr 1.

Informațiuni mai de-aproape a să cere subscrisului:

Friedrich Scherer

păpucar (Schuhmacher) în Sebeșul-săsesc. (Szászsebes).

1—3

Sz. 4533—1906 tkvi.

Arverési hirdetményi kivonat.

A Körösbányai kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság közhirrre teszi hogy Crișana takarékpánz. és hitelszövetkezet végrehajthatónak Bogdán Niculae a Tomi s trsa végrehajtást szenvedő elleni 60 K tőkekövetelés és jár iránti végrehajtási ügyében a dévai kir. törvényszék (a körösbányai kir. járásbiróság) területén levő a herczegányi 60 sz. tjkvben A I. 1—7 9. 12. 14. 15 rdsz. 2250. 89. 1226. 1305. 1792. 1825. 1922. 2244. 1823/1.. 1918/2. 1921/2 rdsz. ingatlanra a végreh. törvény 156 §-a alapján egészben 585 K a herczegányi 1531 sz. tjkvben A I. 1. rdsz. 2267 hrsz. most már Hanes Ávrámné sz. Dinis Anna neven álló ingatlanra egészben 1 K, a herczegányi 186 sz. tjkvben A I. 1 rdsz. 1270 hrsz. ingatlanra

a végreh. törvény 156 § alapján egészben a C. 1. alatt Bogdán Niculae I. Gyorgye javára bekebelezett szolgálmi jog fenntartásával, továbbá a C. 5 és 6 alatt Bogdán Péterné sz. Száv Anna és özv. Bogdán Györgyné sz. Bogdán Maria javára bekebelezett szolgálmi jog fenntartásával, ha azonban a szolgálmi jogokat megelőző tehertételek szempontjából ezennel megállapított 50 K összeg meg nem ígértettnek, az árverés hatálytalan, s az ingatlan azonnal ujaban a C. 5 és 6 alatti jogok fenntartása nélkül árvereztetnek el 21 K ezennel megállapított kikialtási árban az árverést elrendelte, és hogy a fenteb megjelölt ingatlanok az 1906 évi július hó 19-ik napján d. e. 10 orakor Herczegány község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikialtási áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis 58 K 50 fillért, 10 fillért, 2 K 10 fillért készpénzben, vagy az 1881: LX. t.-cz. 42 §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet 8 §-ában kijelölt ovadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabálysszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Körösbánya, 1906 évi május hó 29 napján.

A körösbányai kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság.

Száva, kir. albiró

Sz. 3861—1906 tkv.

Arverési hirdetményi kivonat.

A szászvárosi kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság közhirrre teszi, hogy a Sz.-városi „Ardeleana“

pénzintézet végrehajthatónak Talpas Mária férj Buta Pastyáné végrehajtást szenvedők elleni 320 kor. tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a dévai kir. törvényszék (a szászvárosi kir. jbiróság) területén levő és Nagydenken fekvő, a nagydenki 509 szám tljkvben A † 1 rdsz. 554/2 hrsz. kertre 23 K, 2 rdsz. 561/1 562 hrsz. faházra 350 K, 4 rdsz. 1424 hrsz. kaszálóra 4 K, 5 rdsz. 2028 hrsz. kaszálóra 15 K, 8 rdsz 3514 hrsz. szántóra 29 K, 9 rdsz. 3664 hrsz. szántóra 12 K, 10 rdsz. 4619 hrsz. kaszálóra 12 K, 11 rdsz. 4800 hrsz. kaszálóra 13 K, az u. o. 974 számu tljkvben A † 1 rdsz. 2630 hrsz. szántóra 33 K, 2 rdsz. 3324 hrsz. szántóra 49 K, 3 rdsz. 4384 hrsz. kaszálóra 43 K, 4 rdsz. 5091 hrsz. szántóra 44 K, 5 rdsz. 6068 hrsz. szántóra 10 K, 6 rdsz. 6262/e hrsz. szőlőre 180 koronában ezennel megállapított kikialtási árban az árverést elrendelte, és hogy a fenteb megjelölt ingatlanok az 1906. évi augusztus hó 28-ik napján d. e. 9 orakor Nagy-Denk község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikialtási áron alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333 sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt ovadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabálysszerű elismervényt átszolgáltatni.

Szászváros, 1906. évi június hó 11-én.

A kir. járásbiróság mint telekkönyvi katóság.

Balogh, kir. jbiró.

Creamul și săpunul de benzoe mygdale conservează mai bine fața și mâinile!

Preparatele lui Cornel Demeter să pot căpăta în apoteca N. VLAD în Orăștie (Szászváros).

Crémă de benzoe mygdale. Cremul de benzoe mygdale servește pentru conservarea, înfrumusețarea și albirea mânilor și feței, dînd totodată și o fineță deosebită. Delătorează tot felul de necurătenii de pe mână și față, precum: pete, lubițe, zgrăbunțe, pistenii (miterseri), precum netezește și zbirciturile. Conținutul cremului acestuia e nesticăcios pentru față și mâni. Prețul 60 fileri.

Săpunul de benzoe mygdale foarte fin săpun și excelent pentru toilette. E prefăcut din miroasuri plăcute de flori. Albește și netezește pielea. Prețul 70 fil.

Prav contra asudatului. Admirabil de bun contra asudatului. Prețul 50 fil.

Prav contra opăritului la copii. Mamelor deosebit e recomandabil a întrebuița la copiii lor a acest prav — deoarece ce împedecă dezvoltarea diferitelor escense și bube, cari să produc prin udul, și asudatul copiilor. Prețul 50 fileri.

! Prav pentru porci, cai și vite !

Prin întrebuințarea pravului acestuia porcii, vitele și caii să îngrășă, capătă poftă de mîncare și vacile dau lapte mult și bun. Prețul 60 fileri.

Esența contra stelnițelor cu 40 și 80 fileri.
Prav pentru muște, șabă și ruși cu 10 și 20 fil.

Instrucțiuni pentru prepararea rumului, a diferitelor liqueruri și diferite beuturi!
!!! Thee foarte fină !!!

Alegere mare în perii de dinți, în diferite prețuri.